

Naročnina listu: 40 din., četrt leta 120 din., pol leta 240 din., leto 480 din., mesečno 7 din. Iven Jugoslavije: Celotno leto 140 din. Inse-
rat ali oznanila se zaračunajo po dogovoru;
pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravništvo sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravnništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more
govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure.
Rokopisi se ne vračajo.
Nezaprite reklamacije so poštne prošle.
Telefon interurban št. 113.

52. števil.

Maribor, dne 5. maja 1924.

Letnik XVI.

Boj za demokracijo.

Narodna prislovica pravi, da ima vsak narod takšno vlado, kakoršna zasluži.

Ta prislovica je kakor vsaka resnična in neresnična. V vsaki prislovici je namreč jedro istine, ki pa ne velja za vsake slučaje, marveč samo v gotovih prilikah. Ako se okolnosti spremenijo, se spremeni tudi položaj in cela zadeva. Z usodo naroda je kakor z usodo človeka: ni vse, kar pride nad njega, kar ga pritiska in muči, posledica njegovih lastnih dejanj in kazni za slabo, kar je zagrešil. Na delu so gotove sile in učinkujejo gotovi vplivi, kojim se kakor poedinec, tako tudi narod ne more odtegniti. Tu velja francoski pregovor: »On ne peut fuir sa destinée (svoji usodi ne more nihče ucieči).

Kakšna vlada je za narod najbolj primerna? Gotovo najboljša. In katera je to? Nedvomno tista, ki je narodu odgovorna za vsak zakon, ki se sklone, za vsak davek, ki se naloži, za vsak čin, ki ga izvrši, kratko za vse svoje dejanje in nehanje. Tako vlada je samo zastopnica naroda, izvršni odbor samega naroda in v njem vključenih poedinih stanov in slojev, ki mora vršiti samo narodovo voljo.

V tako urejeni državi vlada narod sam, suvereno ljudstvo ima vso oblast v rokah, in zato se tak način državne ureditve, vlade in uprave imenuje demokracija.

V vsakem narodu, čim bolj napreduje duševno, gospodarsko in politično, se javljajo vedno bolj rastoče težnje za demokratsko ureditvijo države. Proti temu naprednemu toku pa se h krati pojavi reakcija, ki hoče proti volji širokih ljudskih mas uvesti ali ohraniti voljo in nadvlado gotovega stanu, gotove kaste ali pa neko-
ličine ljudi, ki suverno razpolagajo z usodo celega naroda.

Tak boj je celo vrsto let bojeval stari grški narod. Med tem narodom je postojalo več držav, ki so bile različno urejene. Najvažnejši sta bili atenska in spartanska država. Atene so bile središče grške kulture, ki je tako prešinila široke plasti atenskega naroda, da si je ustvaril demokratsko državo. Ko je bil Perikles — od leta 458 do 429 pred Kr. — vladar atenske demokratske republike, jo je dvignil do viška napredka in moči. To pa je težko gledala Sparta, ki je bila aristokratsko urejena in kjer so imeli glavno besedo plemiči in vojaški krogi, kateri so celo zapovedovali spartanskim kraljem. Posledica te rivalitete je bila peloponeška vojna, ki je z malimi presledki trajala od leta 431 do 404 pr. Kr. V tej dolgotrajni vojni, ki je ves grški narod razdelila na dva tabora: demokratske Atene — aristokratska Sparta, je končno zmagala Sparta. Ves grški narod je bil tako oslavljen, da se ni mogel uspešno upirati rodirajočemu macedonskemu kralju Filipu, ki je Grke remagal v bitki pri Heroneji leta 338 pr. Kr. ter ves grški narod podjarmil svoji vlasti.

Kar se dostaja kulturnih narodov v Evropi, bi se lovek smel nadejati, da dandanašnji boja za ali proti demokraciji ne bi smelo več biti. Narod je v modernih kulturnih državah že tako izobražen, da bi ne mogel ad seboj tolerirati (trpeti) drugo vlado, kakor samo vojo. In vendar je demokracija po raznih državah grožena, po drugih pa se je morala umakniti diktaturi, nasilništvu.

O Rusiji tokrat ne maramo podrobnejše razpravljati. Boljševiki so obljubljali narodu, in mislimo, da o tudi imeli namen to obljubo izvršiti, da bo namreč am narod prišel do vlasti, da bo vpostavljena najpo-
olnejša demokracija. Mesto demokracije širokih mas, a vlada diktatura proletariata, bolje rečeno diktatura poedincev.

Zanimiv je razvoj, ki se vrši in ustaljuje v Nem-
iji. Nemčija je vsled revolucije, ki je po slomu nem-
ke armade odstavila cesarja in hohenzollernsko dina-
ijo, postala demokratska republika. Večina nemškega
aroda je menda še sedaj demokratsko-republikanske-
a mišljenja. Toda velike gospodarske težave Nemčije,
bi morala plačati za izgubljeno vojno ogromno od-
odnino, pa je noče, ali kakor sama pravi, ne more
ačati, in te težave povečajo vojaški pritisk Francije
Poruhrju, vse to je na Nemškem pripravilo tla za re-
cijonarno gibanje, ki si je dalo naslov nacionalnega
banja. Ta struja hoče potegniti s seboj in za seboj vse
cijonalne elemente ter odurno in nesramno psuje vse
otivnike kot protinacionalne in anacionalne ljudi.
am hoče ta stranka peljati nemški narod, tega jasno
pove, ker menda sama ne zna. Sanja pa o vzpostavit-
vojaške sile in nemške moči. Ako bi ta stranka zma-
la pri sedanjih državnozborskih volitvah na Nem-
em, bi s tem prišla v opasnost ne samo demokracija
Nemčiji, marveč tudi normalni razvoj in odnos med
edinimi državami v Evropi.

V Italiji je Mussolini vpregel demokracijo pred
umfatorski voz fašizma ter zgrabil za žezlo diktatu-
r, katero še vedno drži krčevito v svojih rokah. Z vo-
nim zakonom, ki absolutni manjšini v narodu zajam-
je dvetretjinsko večino v parlamentu, je podr v Ita-

liji glavne stebre demokracije. V Italiji je zakon in
ukaz volja fašizma, to je, njegovega voditelja Mussolini-
ja. Narod mora hoteti to, kar hoče Mussolini. V notranji
politiki absolutist, je v zunanji imperialist. Dne 21. apri-
la ob povrnitvi onega dne, ko je pred 2677 leti ustanovi-
telj Rima Romulus jarem govede vpregel pred svoj le-
seni plug ter potegnil brazdo okoli griča, kjer je hotel
ustanoviti mesto, je bil Mussolini na rimskem kapitolu
slovesno imenovan za častnega občana rimskega me-
sta. Pri tej priliki je v svečanih besedah proslavljal in
se razvnel za stare ideale Romae imperialis. Če po-
mislimo, da je bil v isti rimski dvorani pred osmimi leti
Wodrov Wilson ob gromkem navdušenju rimskega
ljudstva imenovan za častnega rimskega občana, nam
je jasno, kam je prišla demokracija v Rimu.

In kako je v naši državi? V njej demokracije, prave
in istinite demokracije ni bilo, odkar je ta država
ustanovljena. V tej državi se brezobzirno tlačijo in gazi
pravo hrvatskega in slovenskega naroda do samoupra-
ve in samovlade. Kar se tiče srbskega naroda, mu je po-
jem in blagor demokracije neznan, ker med njim nik-
dar ni bilo mesta za avtonomijo in samoupravo, celo
tudi v občini ne. Nad srbskim narodom je vedno vla-
dala inteligenca, ki je priprosto ljudstvo zmeraj samo
smatrala kot sredstvo za dosego svojih sebičnih name-
nov.

Kratka oznaka notranjih razmer v državi je ta:
srbski narod podvržen svoji politično pokvarjeni inte-
ligenci, ta inteligenca pa, ki je politično orientirana ve-
lesrbsko, komandira in izkorišča celo državo ter tlačijo k
tlom pravice slovenskega in hrvatskega naroda.

Reprezentant in voditelj te pokvarjene velesrbske
inteligence je Nikola Pašić. Nima za seboj večine nara-
da in vendar vlada naprej v zasmeh vsem demokratskim
parlamentarnim principom. Vlade in vlasti ne da
iz rok, ker ve, da je nikdar več ne bi dobil v svoje po-
litično omadeževane roke. Njegovo geslo je: Moja vlast
ne sme propasti, pa magari propade država! V Bjelini v
Bosni je proglasil to stališče, svoje koruptivne vlade:
»Država, kakor je sedaj urejena in kakor jo jaz vlad-
dam po velesrbskem načinu, mora tako ostati, pa ma-
gari tekla kri.« Kdor se ne pokori in ne služi velesrbske-
mu režimu, njega se bo prisililo k pokorščini. Obojna
grožnja je bila predvsem izražena na naslov Hrvatov in
Slovencev, ki se koruptivnemu velesrbskemu Pašičevu-
mu režimu nočejo pokoriti. Stari intrigant in machi-
avelist Pašić je zagrozil ne samo Hrvatom in Slovencem
in neradikalnim Srbom, marveč tudi nositelju krone,
ako ne bi hotel izpolniti Pašičeve zahteve po novih vo-
litvah, katere hoče in mora voditi samo on. Pašić riskira
torej vse: prelivanje krvi, preganjanje magari večine
državljanov, meščansko vojno, samo da s svojo korupt-
no velesrbsko kompanijo ostane na vladi. Ni ga tedaj
tako nevarnega protidržavnega elementa v državi, ka-
kor je on. Dokler se ta človek ne odstrani z vlade, ne
more pravo naroda priti do veljave. Poraz Pašića —
zmaga demokracije!

Politični položaj.

Uničevalna srbska kritika Pašičevega govora. V
Bjelini v Bosni so žandarji in policaji zgnali skupaj
kakih dva tisoč ljudi in Pašić jim je držal govor, s ka-
terim smo se že zadnjič bavili. Pašić že desetletja igra
prvo politično vlogo. Srbi so mu jo prepustili, Srbi so
mu spregledali poleg napak tudi nemoralnost v politiki,
ko je izdajal svoje tovariše, teptal obveze in program,
si kopicil bogastvo itd., Srbi so vse to dolga leta trpeli,
danes se pa temu bliža konec in oni, ki ga najboljše po-
znajo, ga danes tudi najostreje, ter gotovo tudi naj-
pravilnejše obsojajo. Iz mnogih odgovorov na njegov
govor v Bjelini vzemimo samo to, kar prinaša beograjski
list »Odjek«, ki je glasilo poštenih srbskih krogov,
ter gotovo velepomemben za ocenitev Pašića in njegove
politike. Najprej konstatira »Odjek«, da bo Pašičev go-
vor gotovo korigiran in da ne bo uradno objavljen v
prvotni obliki. Zato se ne spušča v kritiko tega ali onega
stavka, temveč v kritiko splošnega smisla in piše: »V
tem pogledu se lahko reče, da v naši državi še ni bilo
državnika na tako odgovornem mestu, kakor je danes
gospod Pašić, ki bi z večjo brezvestnostjo in lahko-
miselnostjo tako izzivalno oznanjal laži, klevete in pod-
kupovanja. Če smo ustanovitev te države dolžni onim,
ki so dali zanjo svojo kri, s kakšno pravico se potem
tolče s svojimi zaslugami na svoja prsa Pašić, ki ni
nič žrtvoval, ki se je vedno brez vsake izjeme, ne samo
v nevarnih časih, izneverjal svojim tovarišem in jih
celo izdajal za osebne koristi in denar, kakor je bil
slučaj za časa ... ? Gospod Pašić je od besedo do be-
sedu govoril neresnico. V svojem govoru je trdil, ko je
govoril o ustvarjanju te države, da je bilo nekaj ljudi,
ki so hoteli več držav. Samo njegova in radikalne
stranke zasluga je, da se je to preprečilo in da je drža-
va složna ... Danes ve ves svet, da je to velika laž, in

ravno tako je laž, da je današnji blok ustvarjen v cilju,
da se država cepi. Laž je, da je bila po zaslugi Pašića
odklonjena ponudba Avstrije, da se nam da Bosna. —
Resnica pa je to, da je Pašić na začudenje naših zavez-
nikov začetkom leta 1918 hotel zmanjšati nacionálni
program na takozvano Veliko Srbijo: to je Bosna s
koščekom južne Dalmacije in delom Vojvodine. Laž je
ravno tako, da se danes situacija rešuje v znamenju
cepljenja države, kajti opozicija zahteva drugačen re-
žim od današnjega, ker so kri prelivali za to zemljo,
žrtvovali zanjo več kakor Pašić in cela družba štreber-
jev, s katerimi se je korajžil na shodu v Bjelini. Gospo-
du Pašiču so se tudi v njegov govor vtiholapile nekate-
re resnice proti njegovi volji. Izjavil je, da se je stvoril
neki blok, da vrže ono, kar je on dosegel in da se to ne
sme dovoliti. To, česar se blok ne sme dotakniti, je ob-
last, ki je radikali ne dajo iz rok za nobeno ceno. Za
grožnjo z meščansko vojno se nahaja grožnja kralju,
ki je popolnoma jasna. Pašić preti z narodom. Pa kaj
je narod pri Pašiču, vsakdo ve. Ako kralj ne odloči po
volji Pašičevi, potem preti Pašić s krvjo. »Odjek« kon-
čuje: »Mi smo že ob neki priliki konstatirali, da v tej
državi faktično obstoja samo en protidržaven element
in ta je — Pašić!«

Italijansko »prijateljstvo« se udejstvuje z intriga-
mi v Albaniji, na katerih pa ima svoj delež gotovo tudi
beograjska vlada. V severni Albaniji so vedno kaki ne-
miri ali proti tiranski vladi ali pa med plemeni. V te
nemire se je že čisto vmešavala beograjska vlada, itali-
janska pa seveda še mnogo bolj. O vmešavanju Jugo-
slavije v albanske notranje zadeve imajo italijanski li-
sti zadnji čas zopet najrazličnejša poročila. Žal, da bo
nekaj tudi resničnega na tem, večina je pa gotovo na-
vadno podtikanje. Tako trdijo italijanski listi, da so
Jugoslavlani sami organizirali napad na svoj konzul-
lat v Korici, da bi našli povod za razne korake proti
Albaniji. Prvo, kar so storili, je bila zatvoritev meje od
Podgorice do Korice in na razne načine se hoče še ovi-
rati razmejitve. — Iz vseh italijanskih poročil je raz-
vidno, da Italija neprestano »prijateljski« hujska Al-
banijo proti Jugoslaviji in Jugoslavijo proti Albaniji.

Še ena srbska obsodba Pašića. Beograjske »Novosti«
prinašajo članek dr. Momčila Ivaniča, bivšega poslanca
in sotrudnika pokojnega Protiča, ki tudi ostro kritizira
Pašičev nastop v Bjelini. V tej kritiki se najprej konsta-
tira, da je Pašić prvi in pravi agent-provokator, ki po-
ziva in hujska državljane na medsebojni krvavi obra-
čnu. Tako se vidi, da ne more biti miru v tej državi,
dokler se rine za prvega svetovalca krone človek s ta-
kim mišljenjem. Dalje konstatiramo, da je gospod Pa-
šić prvi vrgel rokavico vsem nam in da hoče, da se bo-
rimo z nezakonitimi sredstvi. Naj se zato že vnaprej ve,
da v pravični samoobrambi tudi od nas ne bo noben
čuval gospoda Pašića kot prvega in glavnega krivca.
Naj ne pozabi pomniti, da ima palica dva konca. —
Dalje pravi, da so gospod Pašić in nekateri njegovi mi-
nistri izrazili mišljenje, da so volitve edini izhod, češ,
da ta parlament ni delazmožen. Ker Pašić ni v stanu,
da bi razgnal skupščino, je treba njemu dati še man-
dat, da izvrši nove volitve, da bi s Pribičevićem s po-
močjo nasilja doseglo ono, kar mirnim potom ne mo-
reta doseči. Da ni nič drugega, kakor pretnja Pašića s
krvjo, bi bilo dovolj, da se Pašić diskvalificira, da bi še
nadalje ostal na oblasti. Gospod Pašić je popolnoma
izgubil pamet in preti celo kralju, ako mu ne da sile
na razpolago, da si zagigura večino. Ko se človek, star
preko 80 let, tako spozabi, da na strankarskem shodu
vleče v debato krono, potem je razumljivo, da se lahko
pomisli, ali ni ta stavec popolnoma izgubil svoje pa-
meti. Obenem se vidi, kako hoče ta stavec imeti v suženj
stvu tudi drugega ustavnega faktorja, kadar zahteva
zase in samo zase in večno zase pravico, da razpusti na-
rodno skupščino, čim je v njej v manjšini. Ni niti
ustavno niti parlamentarno to, kar zahteva Pašić od
krone in ji radi tega javno preti, ako se njemu ne pri-
klene vlada. Ako so eni v parlamentu v manjšini, ne
znači, da morajo biti tudi drugi. Zato mi globoko veru-
jemo, da se naš mladi kralj ne bo ustrašil, najmanj pa,
kadar se kaj takega dela, kar si je upal storiti gospod
Pašić na tretji dan srbske Velike noči v Bjelini.

Po svetu.

Kje vse vidi rumunska vlada svoje nasprotnike. Ko
je rumunska vlada izdala proglaš, naj bodo vsi moški
od 18. do 50. leta pripravljeni za slučaj mobilizacije,
se je čisto razumljivo daleč na okrog začelo sklepati,
da je Rumunija pred vojno z Rusijo. Ko se je v Budim-
pešti poročevalec nekega vladnega lista obrnil toza-
devno na rumunski konzulat za informacije, mu je ru-
munski konzul izjavil, da so vse take vesti neosnovane
ter izmišljene od avstrijskega, češkega in jugoslovans-
kega tiska, ki jih nalašče širi, da bi škodoval Rumuniji
sploh in posebej še rumunski vladi, katero bi nasprot-
niki radi predstavili kot da je v zelo kritičnem položa-
ju. — Ta izjava je na vsak način lepa ilustracija »za-

vezniških» odnošajev v Mali antanti, Rumunija, Češka in Jugoslavija so se zvezale proti Madžarski, sedaj se pa rumunski konzul Madžarom potoži, kako nasproti ni so rumunski vladi Čehi in Jugoslovani.

Japan in Rumunija. Japonsko zunanje ministrstvo zavrača vse vesti o protiruski zvezi z Rumunijo kot neosnovane. Obisk enega izmed japonskih princep v Bukarešti ni imel političnega ozadja in pomeni le odgovor na obisk rumunskega prestolonaslednika v Tokiu pred tremi leti. Obisk se je zavlekel do sedaj vsled žalostnih dogodkov na japonskem dvoru in zadnjega potresa, ki je hudo prizadel celo državo. Japonska nima nobene javne ali tajne pogodbe, ki bi bila naperjena proti katerikoli evropski državi.

Atentat na fašiste v Parizu. Ko je imela zveza italijanskih fašistov v svojih klubovih prostorih zborovanje, so izvršili v Parizu bivajoči italijanski komunisti atentat, ki pa se je ponesrečil. Okrog enajste ure po noči so vrgli iz avtomobila proti poslopju bombo, da bi bilo zastraženo od policije. Bomba je eksplodirala ter znatno poškodovala vhod; zborovalcem se ni ničesar zgodilo, samo neka gospa je bila lahko ranjena od drobec razbite šipe. Atentatorje je policija zasledovala, vendar se jim je posrečilo pobegniti.

Velik političen proces v Poljski. Pred porotnim sodiščem v Krakovu se vrši velik proces proti 56 obtožencem radi pobune dne 6. novembra 1923. Takrat je izbruhnil v Poljski štrajk železničarjev, ki je v Krakovu zadobil bolj političen značaj, ker je večina krakovskega prebivalstva nasprotovala politiki takratne varšavske vlade ter simpatizirala z štrajkujočimi. Dne 6. novembra je prišlo do velikih demonstracij, katere je skušalo preprečiti vojaštvo in policija. Demonstranti pa so naglo navalili na vojaštvo, razorožili nekaj čet ter osvojili celo en oklopni avtomobil, iz kojega so potem otvorili ogenj na ostale vojske ter jih pregnali iz mesta. Izgube vojaštva so bile precej značajne, dočim so demonstranti trpeli razmeroma malo škode. Vlada je bila s tem prisiljena, na miren način se pogajati s štrajkujočimi železničarji. Vlado stranke so zahtevalo na to sodno preiskavo proti udeležencem puča in prvotno sta bila zaprta dva socijaldemokrata. Na glavno razpravo je poklicanih še 34 obtožencev, od teh je 10 obtoženih radi zločina upora, 42 kot soudeleženci upora, izmed teh je 6 oseb obtoženih radi zločina umora in 4 radi tatvine. Nacionalisti so hoteli okriviti Žide kot začetnike pobune, toda ker se med obtoženci nahajata samo 2 Žida, je jasno, da so v puču sodelovali pretežno sami Poljaki. Za izid procesa vlada na Poljskem veliko zanimanje.

Turška zunanje-politična izjava. Turški zastopnik v Atenah je izjavil zastopnikom tiska, da turška vlada nima vzroka potegovati se za rumunsko prijateljstvo. Rumunija je izbrala trenutek, v katerem ji grozi spopad z Rusijo. Toda turška vlada se ne da potegniti v mednarodne zapletitve, ker ima preveč opravila z Evropo tudi doma. — Posebno slabo je razmerje Turčije do Francoske, katere je razžaljena, ker ni dobila poprej obljubljenih koncesij za zgradbo železnice v Meryi. Toda angorska vlada ne more izročiti francoski družbi železnice, ki gre ob meji okupirane Sirije. — Zedinjene države so zamerile Turčiji zatvoritev ameriške medicinske akademije v Carigradu, toda visoke šole morajo biti podržavljene. Angorska vlada ne bo trpela nadaljnje protinardne vzgoje turške mladine.

Rudarska katastrofa v Ameriki. V rudniku Neushood v Združenih državah se je dogodila strahovita nesreča, ki je zahtevala čez 100 žrtev. Eden glavnih rogov, v katerem se je nahajalo 111 rudarjev, se je zrušil ter pokopal vse delavce. Rešilni oddelek je takoj pričel z odkopavanjem, toda ponesrečenih niso mogli rešiti živih. Po par dnevnem delu so izkopali 79 trpel, dočim se v rovu nahaja še 32 ponesrečenec.

Vstaja na Kubi. Na otoku Kubi, ki se nahaja pod protektoratom Združenih držav, je izbruhnila vstaja. Središče vstaje je mesto Santa Clara. Kubanski vladi se je posrečilo vstajo že skoro zadušiti ter nekaj voditeljev vjeti. Glavni vodja, general Garzia Veles, je pobegnil. Ameriška javnost je vstajem naklonjena, ker je bilo njihovo stremeljenje odstraniti sedanjo reakcionarno vlado.

Kriza Male antante.

Od lanske beograjske konference Male antante je nastopila v celi politiki te državniške zveze nova politična faza, katero od ene strani označuje vedno večje nesoglasje v zvezi sami ter pomanjkanje skupnih točk, od druge strani pa vedno večje težnje njenih članov po politični preorientaciji na zunanje. To težnjo ima končno Mala antanta kot celota, a še bolj jo kažejo njeni člani. Na vsak način je ta državna zveza v precejšnji krizi in je veliko vprašanje, če bo mogla najti skupnost v smernicah politike njenih članov ali pa če bodo zmogale centrifugalne sile, ki so vedno močnejše.

Vzroki krize Male antante so različni. V prvi vrsti so oslabei principi, na temelju katerih je bila Mala antanta ustanovljena. Ustanovljena je bila kot važni, srednje-evropski politični faktor in njena temeljna naloga je bila, obdržati stanje, ki je nastalo po mirovnih pogodbah na področju nekdanje Avstro-Ogrske monarhije. Z drugimi besedami bi se lahko reklo, da je bila Mala antanta ustanovljena za preprečitev habsburške restavracije. Habsburška nevarnost se je sama izživel in tako se je tudi temelj Male antante močno zrahljal. Članice Male antante, ki so bile poprej edino soglasne glede Madžarske, kjer je bilo jedro habsburške propagande, so sedaj, ko je Madžarska prišla pod kontrolo Zveze narodov izgubile to skupnost ter se ne morejo več prav družiti s svojimi najrazličnejšimi potrebami in cilji. Na beograjski konferenci lanske leto je imela Ma-

la antanta menda zadnjič priliko, da manifestira svojo soglasnost v enem vprašanju glede Ogrske. Sedaj, ko je Ogrska pod mednarodno kontrolo, taka vprašanja ne pridejo več na dnevni red in Mali antanti ostanejo za seje in konference samo še vprašanja, v katerih že poprej ni bilo mogoče doseči enodušnosti.

Ze v Beogradu so se pokazala med tremi člani Male antante desetera mnenja: glede Rusije, glede Poljske, glede Grčije, glede Bolgarije, glede Italije itd. in to nesoglasje je silno napredovalo, četudi se je tedaj skušalo prikriti s prepuščanjem svobodnih rok ter z najrazličnejšimi obljubami ministrov in diplomatov, da se bo vse to naknadno sporazumno uredilo.

Danes je razcepljenost v politiki Male antante na vrhuncu. Vsi trije ministri zunanjih zadev držav Male antante so sedaj v inozemstvu, kjer delajo vsak na svoj lastni račun. Rumunski zunanji minister je že cele tedne v Parizu, a z velikim povdarkom napovedano sklepanje posebne pogodbe med Francijo in Rumunijo do slej še ni prav izvršeno, ker se Francija sama noče preveč eksponirati za Rumunijo proti Rusiji radi Besarabije in pa tudi radi tega, ker francoska vlada noče storiti takega koraka, predno se ne odloči njena usoda pri bodočih volitvah. Kakor znano, je rumunska diplomacija tudi drugod iskala zaveznike proti Rusiji in to gotovo ne v soglasju z ostalimi članicami Male antante, kar je razvidno zlasti iz ogorčene pisave beograjskega vladnega časopisja, ki ve toliko povedati o rumunskem bolgarofilstvu. Zunanji minister države SHS je tudi v Parizu in njegova pota so po stari navadi naše diplomacije še posebno prikrita. Češki zunanji minister je v Italiji. Eni pravijo, da hoče skleniti z Italijo tak sporazum, kakor ga je sklenila Italija z Jugoslavijo, od druge strani se pa zopet zatrjuje, da so svrhe njegovega potovanja posebni trgovinski dogovori.

Vse te razdeljene in nesporazumne turneje diplomatov držav Male antante kažejo pa vendar dvojno grupacijo: na eni strani je Rumunija, ki vleče vse svoje politične niti iz problema odnošajev do Rusije, na drugi strani je Češka, ki je temu odločno nasprotna, vmes je pa Jugoslavija, ki je enkrat bližja Češki, drugič pa zopet mnogo pojavov govori za to, da bi šlarada tudi v kako protirusko zvezo. Značilno je že to, da sta zunanji minister Jugoslavije in Rumunije v Franciji, češki zunanji minister pa v Italiji. To se lahko tolmači tako, da hoče imeti Pašić svojega ministra na pravem mestu, če bi se enkrat upal proti volji naroda v proti-rusko zvezo. Češki minister dr. Beneš se je pa podal v Italijo, ki vzdržuje z Rusijo dobre stike in če bo treba, bo znal tu tudi nastopiti proti nakanam rumunske diplomacije.

Vprašanje odnošajev do Rusije je danes za srednjo Evropo najvažnejši problem in Mala antanta lahko le tedaj zopet postane močna in važna zveza, če doseže soglasje glede Rusije in sicer v tem, da vse njene članice stopijo z Rusijo v normalne odnošaje.

Schicht

Schichtovo milo z znamko »Jelen« je že 60 let znano kot najboljše in najizdatnejše od vseh vrst pralnega mila.

Pravo samo z imenom »Schicht« in na znamko »Jelen«!

Dnevne novice.

Ministrstvo za vere je odredilo, da se bi po celi domovini dne 6. in 7. maja t. l. nabirali doneski za »narodno zaščito« ubogih in stradajočih sirot v Zagrebu. Ker je ustanova zaščite eminentno socijalnega pomena, se ista posebno priporoča in bi župni uradi na primeren način isto priporočili vernikom v pozornost in podporo. Zavod je namenjen celi Jugoslaviji. Pobiranje bi se naj oznanilo prihodnjo nedeljo in prispevski se poslali potom dekanijah uradov na ordinarijat ali pa na »Prvo Hrvatsko štedionico v Zagrebu« na račun »Narodne zaščite«. — Kn. šk. lavant. konzistorij v Mariboru.

Žandarji — ubijalci. »Reorganizacija« našega orožništva po beograjskih »strokovnjakih« rodi vedno lepše sadove. Iz Krašiča, lepega in mirnega kraja med Karlovcem in slovensko mejo, imamo prav značilen primer za to. Dne 24. aprila t. l. gre žandarski vodnik Jelinič, rodom Dalmatinec, družinski oče, star 33 let, na Hrzenik na patroljo ter ima s seboj dva »žandarja«, ki sta bila kot redova iz vojske prideljena žandarmerijski postaji: 21letnega Stamenkovića in 22letnega Radičevića, oba iz Srbije, kruševački okraj. Ko pride ta patrolja k staremu vaškemu županu Krvariču, se začne oba redova naenkrat brez vsakega povoda kregati in rovatiti med seboj. Vodnik Jelinič začne miriti ter kliče še župana na pomoč. Ko ta prisloži, se redova naenkrat obrneta proti njemu, ga zabodeta z bajoneti ter še ustrelita. Ko vodnik Jelinič vidi, da je sam, začne bežati po dvorišču na vrt, redova pa za njim in ko ga dohitita, ga brez vsega ubijeta s puško. Morilca, ki sta poprej kregala in pretepala, gresta sedaj lepo složno nazaj v Krašič in malo je manjkalo, da spotoma nista še par ljudi ubila. Na orožniški postaji so že vedeli, kaj se je zgodilo, in komandir postaje, narednik Hefter, je v smrtni nevarnosti razorožil oba morilca. Iz Jastrebarskega je prišel orožniški oficir in začela se je preiskava. Morilca sta več dni molčala na vsa vprašanja in šele koncem aprila sta priznala, da sta imela že dolgo namen, vodnika Jeliniča ubiti, potem pa izropati nekaj

vašcanov ter iti v hajduke. Ko so šli na patroljo, se je zdela za ta načrt ugodna prilika, navidez sta se kregala, da ubijeta vodnika, župan je pa po nesreči prišel zraven in je moral tudi umreti. — Tako se sedaj dvajškimi in nekulturnim elementom v orožništvu pripisujejo dve smrti ni žrtvi in dvoje nesrečnih, osirotelih družin.

Glasilo Saveza bosansko-hercegovskih zemljoradnikov o sedanjem političnem položaju. V Sarajevu izhaja »Težački Pokret«, ki je glasilo Saveza zemljoradnikov za Bosno ter Hercegovino. Ta list pravi, da se naši državni najbolj aktuelna tale vprašanja: ekonomsko, plemensko in vprašanje korupcije. Naša zemlja je bogata, piše list, in pri nas bi se lahko rešilo takoj vsa ekonomska vprašanja, ker je vzeti od kod. Mi Srbi bi se otresli tudi korupcije, ker naš narod je, ne oziraje se na stranke, zdrav glede sodbe o poštenosti in zahteva lopove na javni odgovor. Celotno v vrstah radikalne stranke so se našli poslanci, ki so se dvignili proti lopovščinam Pašićevim ministrov in sekretarjev. Najhujše zlo pri nas so pač plemenske zablode. Kadarkoli se upokedo dvigniti, da bi sodil srbsko ministrstvo korupcije skočijo takoj po koncu drugi Srbi in kličejo: Stoj, tem pomagaš samo Radiču! Čakaj, da stremo popre Radiča! Radi tega že čakamo celih pet let, a Radič je od dne do dne močnejši. Nato nadaljuje ta list in pravi: Zakaj se ne ponudi tem ljudem (Radičevcem) prilika da bi sodelovali v narodni skupščini, da bi se približali ostalim strankam in to osobito zemljoradniški? Pašić in Pribičević pravita: naj se Radičevci pod aktivnim delom v parlamentu otresajo Radiča. A gospodje, ki izgovarjate na ta način, pomislite, kako je mogoče voči gled volitvam cepiti lastno stranko in še to v negotovosti da vi Hrvatov tudi v slučaju razcepa ne poženete skupščine. Vsakemu je jasno kot beli dan, da hoče Pašić in Pribičević samo oblast, a država jima je davila veta briga. Ako bi bile volitve res svobodne, potem bi radikalni propadli in največji lopovi bi prišli pred sodišče. Radi tega po hočejo radikalni izpeljati volitve in s pomočjo sile. Notranji minister gospod Srksić je napovedal, da bo na vso moč podpiral organizacijo Srnao in natural v te razbojniške vrste tudi uradništvo. Zopet en dokaz o načrtih terorja. Kaj in kako da zagospod radikalni minister Srkić, to je dokazal na Davdovičevem shodu v Subotici. Pod komaj rojenim Pašić Pribičevićem režimom je sila več nego dovolj že govorila in pokazala svoje teroristične karte. Vsakdo vidi v naprej, kake bi bile volitve, katere bi vodili radikalni. Opozicija nikakor ne beži pred volitvami, ampak samo zahteva, da se poveri volilna vlada: ali skupščinski večini, kakor to zahteva parlamentarizem, ali pa vsaki nevtralni vladi. Naj se narod politično opredeli čisto svobodno. Dati volilno vlado v roke Pašiću in Pribičeviću, bi značilo: prepustiti svobodne državljane najljutejšemu nasilju. Še nekaj več. Volilna vlada Pašić — Pribičević, bi napravili vse, kar ni Srbina, proti Srbom.

Pašić postal pesnik. Zagrebški »Hrvat« prinaša to značilno beležko: Zadnjič enkrat se je zopet v radikalnem klubu razpravljalo o korupciji. Oglašali so se mnogi govorniki: eni za, drugi proti in da bi vse umirilo ostalo lepo pri starem, je na koncu spregovoril še sam gospod Nikola Pašić takole: Jaz vidim v radikalni strahi nekaj takega, kot je — Donava. Velika reka, od katere ima mnogo gospodarstva koristi naša zemlja, silna arterija trgovine in mednarodnega prometa. Ali vidite, njo se zlivajo mnoge reke, male in velike, bistre in kašne, čisti planinski potoki, pa tudi tovarniški izlivi v stranišni kanali. — Pravijo, da se je radikalni klub silno divil tej Pašićevi pesniški prispodobi in da ni prav nič niso na poti stranišni kanali.

Potni listi. V novejšem času so se po prizadevanju od raznih strani začele priprave, da se kar mogoče olajša potovanje iz ene države v drugo, oziroma, da se potni listi in dragi in nepotrebni vizum odpravi. Anglija in Francija medsebojno sta to že odpravili; Avstrija, Ogrska, Češka in Italija so uvedle znatne olajšave za medsebojni promet. Na graško konferenco so bile povabljene tudi Rumunija, Poljska in naša država, ki pa niso hotele pristopiti tej konvenciji, kar lahko vsak sam razume, kdor razume teh držav pozna. Kakor se čuje, se ima letos vršiti veliki kongres, na katerega bodo povabljene vse evropske države, da se vizum splošno odpravi in da se bo lahko potovanje zopet neovirano, kakor nekdanj poprej. Ako se bo naša država sploh odzvala temu vabilu, in pa, ako hoteli pristopiti tej konvenciji, tedaj bo ustregla vsakemu slojem prebivalstva, posebno pa trgovcem in onim, ki bi radi prišli sem na naše divno Primorje in na slovenske planine in bi nam za to pustili svoj dober denar. Našemu obrtniku, kmetu, delavcu in dijaku tudi ne bo škodilo, ako se poda za par dni v inozemstvo, bodi samo na oddih ali na študijsko potovanje, ali pa »s treh hom za kruhom.« Dobiček, ki ga ima država s pobiranjem takse za vizum, je razmeroma majhen in nikoli ne nadmesti dobička, ki bi ga imela država indirektno pri želatniškem prometu in tujskem prometu sploh. Čas je, da odpravi ta največja sramota, ki je niso poznale najprejše države, da mora človek, ki plačuje zvesto davek denarjem, blagom in krvjo, trpeti toliko ovir svobodnega kretanja. Lastovica gre v jeseni na jug, a pomladi se vr nazaj. Človek pa, če bi mu zdravnik tudi nujno svetoval, kam v inozemstvo, v toplejše podnebje ali k sorodnikom ali za izvrševanje svojega poklica in znanja, ne more ne sme preko kitajskega zida, če nima denarja in ne more v uradno mizo en celomesečni zaslužek za navaden žig in podpis na potni list. To v resnici ni nič drugega nego prav nepotrebno trpinčenje in izžemanje grobo no slabijih ljudi.

Nova kazen glede zlorabe zasilne zavore po želatniških vagonih. Generalna direkcija državnih železnih v Beogradu je odredila, da mora potnik, ki zlorabi z

silno zavoro v železniškem vagonu in ustavi vlak brez tehtnega vzroka, globo 500 D. Razven tega se mora poravnati škoda, ki je nastala radi zamude, katero je imel vlak z ustavo in povrniti škodo za odvisno porabo premoga itd. Že dosedaj si je vsakdo premislil, predno je potegnil za zasilno zavoro, a odslej pa se bo zgodilo še bolj poredko, da bi se kedo sploh upal rabiti to napravo.

Bolgarija začela odplačevati. Dne 1. maja je bolgarska Narodna banka izplačala Jugoslaviji prvi obrok dolga za rekvizicije, katere so bolgarske okupacijske oblasti za časa vojne v Srbiji iztirjale. Obrok znaša 30 milijonov levov, izplačan pa je v dolarskih čekih.

Vsled redukcije v smrt. Te dni je izvršila v Ljubljani samomor neka Mara-Krajnc, reducirana uradnica policijskega ravateljstva v Zagrebu. Iz Zagreba je prispela v Ljubljano, kjer je pa ostala slednjič brez vseh sredstev. V obupu se je slednjič odločila za samomor ter skočila iz tretjega nadstropja na tlak. Zlomila si je tilnik ter ostala na mestu mrtva.

Svatje hoteli župnika obesiti. V Knežincu pri Vraždinu se je pred par dnevi ženil železničar Franjo Hošč. Svatje in mladi par so se zbrali v cerkvi, samo župnik se ni od nikoder prikazal. Ko so poslali po njega v župnišče, je izjavil, da ne more poroke izvršiti, ker ženinn nima potrebnih dokumentov ter ni bil postavno oklican. Nato župnikovo izjavo so se svatje podali v krčmo, kjer so pri vinu zabavljali čez strogega župnika. Ko so ga končno že imeli dovolj v glavi, so vdrli v župnišče ter navalili na župnika, da mora mladi par takoj poročiti, drugače ga obesijo in župnišče zažgejo. Videč, da nameravajo svoje grožnje resno izvršiti, se je župnik končno udal ter izvršil poroko ob 9. uri zvečer. Druga dne pa je zadevo prijavil oblastem, ki so nasilne svate aretirale in poroko razveljavile.

Svetovna trdka Georg Schicht d. d., znana veletovarna mila v Ustju ob Labi, je ena najstarejših in največjih tovarn mila na evropski celini. Kakor v vseh drugih nasledstvenih državah, ustanovila je ta trdka po preobratu tudi v Jugoslaviji in sicer v Osijeku, veliko tovarno za izdelovanje mila, sveč in raznih pralnih sredstev. Tukajšnja »Jugoslavanska d. d. Georg Schicht«, pri kateri je v odlični meri udeležen domači kapital, dogradila je veliko in najmoderneje urejeno tovarno in je v položaju, izdelovati sedaj tudi v Jugoslaviji svoje, skozi desetletja kot najboljšo priznано pralno milo z znamko »Jelen«, v predvojni kakovosti. Oblika tega mila se sicer mnogostransko ponareja, v kakovosti pa pravega Schichtovega mila nihče ne doseže. Vsem gospodinjam se torej priporoča v njih lastnem interesu, da pri nakupu pralnega mila pazijo vedno na ime »Schicht« in na znamko »Jelen«, ter da zavrnejo vse druge izdelke, katere se jim nudi kot »Schichtovo« milo, ki pa ne nosijo znake pravega Schichtovega mila. Opozorjamo na danšnji oglaš.

TUJI KAPITAL V JUGOSLAVIJI.

Z jugoslovansko številko oficijelnega lista čehoslovaške vlade »Prager Presse« smo se že bavili, za danes se pa ozrimo na njegov gospodarski del, ki nosi naslov »Das Wirtschaftsleben in SHS«. Tu sta dva posebno zanimiva članka in sicer je prvi od našega finančnega ministra dr. Stojadinovića. Članek govori najprej o finančijah politiki sploh, potem pa še navaja posebej glede tujega kapitala sledeče: Tekom dveh let ni sklenila država nobenega posojila ne v tu- in ne v inozemstvu. To pa ne pomeni, da mi posojila ne rabimo. Leta 1923 namenoma nisem hotel apelirati na tuji kapital, ker sem dobro vedel, da je ponesrečeno 8 odstotno ameriško posojilo škodovalo našemu kreditu v inozemstvu. Od nameranih 25 milijonov dolarjev smo realizirali samo 15 in četrt milijona in tečaj emisije od 95 v juniju 1922 je v januarju 1923 padel na 54. Radi tega je bilo treba najprej sanirati državne finance in še le potem iskati denar na tujih tržiščih. Minister potem piše, da je proračun v ravnotežju, da je trgovska bilanca za 1923 tudi bilancirana ter da znosi vrednost eksporta osem milijard dinarjev, dočim leta 1922 ni bilo več kot 6 in pol milijarde. Iz tega si lahko črpa koristi naš državni kredit v inozemstvu. Tudi obligacije ameriškega posojila so se dvignile od 54 na 76, in tudi dinar je stabilno na svoji višini. S švicarskim posojilom 15 milijonov švicarskih frankov, ki ga je najela državna hipotekarna banka, lahko sedaj že začnemo iskati tuj kapital za našo izvozno trgovino, industrijo, železnice in zgradbe mostov. Na koncu pravi finančni minister, da bi ga veselilo, če bi pri tem sodeloval tudi češki kapital.

S problemom češkega kapitala pri nas se pa bavi drugi članek, ki ga je spisal ing. Para, češki konzul v Zagrebu. On razlaga, da v jugoslovanskem gospodarstvu že sodeluje češki kapital in sicer kot emigrirani obrtni kapital in kot bančni krediti. Prvega vlagajo češki obrtniki, ki so se naselili v Jugoslaviji. Češki članekar pravi o njih takole: Naši obrtniki v SHS vzbujajo zavist domačega prebivalstva ter imajo velike težave, ker se jim nasprotuje radi tega, da imajo češke delavce v svojih obratih. To se pa ne pomisli, da oni tudi koristijo, ker so prinesli s seboj investicijo in sedaj zopet vse potrošijo v Jugoslaviji. Eni dobijo zelo težko obrtno pravico, drugi se pa vračajo nazaj z izgubami. Tudi drugi obliki bančnega kapitala se očita, da brutalno eksploatira. To pa ni res, ker se lahko vidi, da češki kapital ne končava z ravno sijajnimi bilancami.

Avtor članka precej na dolgo tolmači, da češki kapital v Jugoslaviji ne pomeni ne politične nevarnosti in tudi ne kakega diktatorstva, a kljub temu mu Jugoslovani ne dajejo prednosti pred drugim kapitalom. Čudi se tudi, zakaj se češki kapital v krizi ne kliče na pomoč. Da tuji kapital v svojih obratih zaposluje svoje delavne moči, je pač splošno običajna stvar, ki se drugod ne da spremeniti, kaj še le v agrarni deželi kakor je Jugoslavija, kjer mora tuji kapital vedno računati tudi

z ovirami in pa z zgubo. Država SHS mora pomisliti, da industrializacija moderne agrarne države ne more čakati tako dolgo, da se razvije domači kapital in zopet ne more naenkrat začeti s težko in komplicirano industrijo. Ali se na polju industrije le počasi razvija, ali pa pusti, da tuji kapital sodeluje pod primernimi pogoji.

S tem člankom se je gotovo hotelo od češke strani odgovoriti na razne prigovore in očitke, ki so bili iznešeni v jugoslovanskem, zlasti pa v beograjskem tisku ob raznih prilikah proti češkim podjetnim krogom. Oba članka sta pa zato dobra, ker so razni občutki popolnoma odrinjeni na stran ter se niti malo ne operira s frazami.

Štajerske novice.

Vsak zločin bi radi naprtili policajdemokratski listi klerikalcem. Sobotni »Tabor« je prinesel na drugi strani pod debelim zaglavjem »Uboj dveh Rusov v Ljutomeru. — Posledica klerikalnih hujskarij.«, to le poročilo: V nedeljo 27. t. m. (na pravoslavno Veliko noč) se je duša tukajšnjega vernega, katoliškega ljudstva pokazala v svoji strahotni živalski nagoti. Na Kamenščaku blizu Ljutomera je tolpa nahujskanih mož in žensk ubila na bestialen način nekega Rusa, ki je bil zaposlen pri zgradbi železnice, drugega pa je tako ranila, da je tudi umrl. Vse brez vzroka, iz golega sovraštva do drugorodcev. Umorjenec je prosil, naj ga pustijo, ker ima ženo in deco, toda njegove prošnje niso ganile niti katoliških vernih sre. Ženske so svoje močje še ščuvale in ena izmed teh hijen je mrtvega Rusa celo sunila z nogo v glavo, češ: »To imaš zdaj, prokleti Rus!« Cela vrsta »sotrudnikov« je pod ključem. — To dejanje je posledica klerikalnih hujskarij zoper Srbe, Ruse in pravoslavne sploh. Zanimivo je, da so občina Kamenščak in sosedne občine pri zadnjih volitvah volile po ogromni večini klerikalno, klerikalci ne morejo trditi, da niso storilci njihovi pristaši in nosilci njihove srčne kulture. Pripomniti je, da se vedejo vsi tukajšnji Rusi, z malimi izjemami, dostojneje ko nekateri domačini. Omenjenini ljudje jih smatrajo za odjedalce kruha, ker opravljajo pri zgradbi železnice zemeljska dela. Znano je, da so tukajšnji okoličani za taka dela malo uporabni, celo manj nego Prekmurci. Če bi katoliški Nemci delali na progi, bi jih isti ljudje oboževali — čisto po klerikalni praksi. Tako poroča o žalostnem slučaju, ki se je dogodil v Ljutomeru, »Tabor«. Ako odgovarja »Taborovo« poročilo resnici, je čisto drugo vprašanje. Na čast ponosni okoličani Ljutomera niso in ne bodo kar brez vzroka napadali in ubijali miroljubnih Rusov. Tako surova dejanja kakor je zgoraj opisano v »Taboru« lahko usili svojim sorojakom samo propalica, kakor je glavni urednik »Tabora« g. Špindler, ki je žalibog sin ponosne, poštene in miroljubne Prlekije. Nadalje trdi »Tabor«, da so Rusi, ki gradijo ono železnico, dostojneši, kot domačini. »Taboru« je že menda izginilo iz spomina, kako ja ravno v Ljutomeru Rus posilil ženo ruskega inženirja, jo umoril in njenega otroka pa obesil na zverinski način. To pa omenjamo samo radi tega, da ne bo blatil Špindlerjev »Tabor« ponos Slovenske Štajerske — Ljutomeržanov in koval v nebesa miroljubnosti Wranglovič Rusov. Konečno pa, če bi se bil tudi zgodil zgoraj omenjeni in vse obsodbe vredni slučaj, kaj ima s tem opravka SLS in pa katoliška vera! Naj le odpre gospod Špindler kak srbski list in tamkaj bo našel kar na kupu najbolj culokafersko divje zločine, ki se dnevno gromadijo med srbskimi: radikali, demokrati in zemljoradniki, ki so vsi pravoslavni in nobenemu srbskemu žurnalistu ne pride na misel, da bi porival uboje in umore v predale odgovornosti: radikali in ter demokrati in pa pravoslavju. Konečno se bo prišlo »Jutro« in trdilo, klerikalni slovenski katoličani so bili krivi, da je svojčas goljufal sedanji vodja slovenskih demokratov dr. Žerjav in bil radi goljufije obsojen na ječo. Gospod glavni urednik »Tabora« Špindler je po rodu Prlek in kedo neki je bil pri njem vzrok, da je že kot »idealni« akademik drugim kradel pesmice in jih izdajal za svoje? Mar li je bila tatvina ter nepoštenost posledica prleške poštene katoliške vzgoje, katero je užival tudi naddemokrat in brezverec Špindler kot otrok? Gotovo ne, ampak gospod Špindler je zašel kot akademik na nevarna pota liberalizma in ta zablada je rodila vso nepoštenost, ki še danes tiči v tem gospodu in od katere je ima poleg dr. Žerjava toliko v zalogi, da jo prodaja med javnostjo potom »Tabora«. Toliko smo beležili o tem slučaju, da bo slovenska javnost lahko sama presodila, koliko sta vredna list in njegov urednik, ki slikata Prleke krog Ljutomera v javnosti kot podivjano živino, ki je pa seve politično klerikalna, v verskem oziru pa katoliška. Ljutomeržani pa si naj za prihodnje volitve dobro zapomnijo, kako je poročal o njih policajdemokratski »Tabor« z dne 3. maja 1924.

Slovesen sprejem novega župnika v Hočah. Kakor smo že poročali, je dobil župnijo v Hočah dosedanji župnik v St. Janžu na Dravskem polju g. Lojze Sagaj. Gospoda župnika so Hočani slovesno sprejeli dne 4. t. m. in radi tega se bo novi zvon pri D. M. v Brezju blagoslovil 11. t. m.

Iz Selnice ob Dravi. Kljub svojim 50 letom je še prav mladeniški in živahen ta moj prijatelj Hans in allen Gasen. Pred par dnevi sva se srečala. Nekaj kisle se je držal in brke so mu stale na dež. »Kaj, Hans, slabo spal?« sem ga vprašal. — »Mrkač«, mi pravi, »malo me glava boli. Včeraj smo žegnali našo novo gostilno in... že veš.« — »Kaj, žegnali?« se začudim jaz, »saj se je govorilo, da so jo gosti žegnali že na sveti večer.« — »Mrkač«, se začudi sedaj Hans, »kaj praviš, na svet večer? O mrkač,

in mene ni bilo zraven!« — »No da«, mu razlagam, »na sveti dan v jutro so ljudje, grede od rane maše, občudovali novo gostilno, ki je bila par klafter na vsako stran od vrat vsa ošpricana in so se smejali: Tu so gostje sami izrekli svojo sodbu nad novo gostilno, da ni za drugega, kakor za...« — »Mrkač, mrkač«, godrnja Hans, »in mi smo včeraj žegnali nov lep napis. Le reci, če ni lep ta napis?« — »Napis je že lep«, mu pritrdim, »ali povej mi, Hans, ali je bila vendar ta gostilna potrebna, saj jih je menda že 13 v naši občini in same stare in poštene gostilne.« — »Kaj pa sta hotela mlada dva, mrkač, morata vendar živeti«, se zavzema Hans. — »Aha, že razumem«, se mi v glavi zavrti »to je tako, kakor s tistim žnidarjem in bürgerlajzom.« — »Bürgerlajzen?« me začudeno gleda Hans. — »Ali ne poznaš tiste zgodbe?« ga vprašam in mu razlagam: Fant je podedoval po očetu bürgerlajzen in si je mislil, imam bürgerlajzen, sedaj sem krojač. Odprl je svojo delavnico in delavec mu prinese hlače, da bi mu žep zašil. Naš bürgerlajzen mu pa namesto žepa zašije hlačnico skupaj, da se hlači ni mogel več obleči.« — »Ha, ha, mrkač!« se smeje Hans, »in?« — »In«, se razkoračim jaz, »ta dva mlada človeka sta kupila hišo in kaj se je takrat vse obljubovalo? Postavila bodeta žago, fabriko. Sedaj pa? Hišo imata, živeti morata, tedaj gostilno, da bodo Selničani še bolj pili in tujce redili in še svojih hlač kmalu ne bodo imeli za obleči. O bürgerlajzen!« — »He, he, mrkač«, se sili Hans in mi obrne hrbet.

Strela je udarila. Iz Slov. Bistrice poročajo: Na prijaznem hribu podružnice Sv. Jožefa nad Slov. Bistrico ima svojo posest z hišo in gospodarskim poslopjem neki Bernhard. Dne 1. t. m. pa je kmalu popoldne prihrumela nad Bistrico nevihta med bliskom in gromom. Ob polni uri popoldne je udarila strela pri Bernhardu, vnel se je silen ogenj, ki je upepelil prav do tal hišo in vsa gospodarska poslopja. Rešiti je bilo mogoče samo še živino. Poslali so tako, ko je izbruhnil ogenj po požarni brambo v Slov. Bistrico in na Polskavo, a ni bilo nikogar od požarnikov na odpomoč. Obe na pomoč poklicani požarni brambi sta najbrž slavili prvi maj in radi tega nista prihiteli na lice nesreče, ker so bili gotovo člani požarnih bramb ta dan raztrošeni bogzna kje povsod.

Služaj obsodbe vrednega nasilja pri Sv. Urbanu v Slov. gor. Odkod neki ta surovost našega orožništva? Od kar je srbska komanda v Ptujul Nek deček H. je ukradel en koš čebel. Tega so ujeli, a je rekel pozneje, da je bil z njim tudi enak deček K. Dokazov proti K. ni bilo, tukajšnji orožniki z vso silo niso mogli spraviti iz njega ničesar, kljub temu je dobil tudi K. z H. vred pri okrajnem sodišču v Ptujul sedem dni zapora. Brez dokazov, na zgolo trditve H., ki je bil že ponovno kaznovan radi tatvine. S tem bi bila stvar končena čisto naravnim putem, ko bi bili orožniki s tem zadovoljni. Kar se pojavijo nekega dne žandarji zopet pri K. in to potem, ko je že sodišče govorilo zadnjo besedo, hoteč ga prisiliti k izpovedbi, da je sodeloval pri tatvini čebel. Ker dečko kljub kazni, ki jo je že imel, še vedno ni hotel pritrditi, se ga je uklenilo tako trdo, da je pričel v trenutku krvaveti iz rok, batinalo se ga je od leve in desne, ker pa vse nič ni izdalo, vlekli so ga v listnjak, kjer razen žandarjev nikdo ni videl, kaj se je še godilo. Deček je bil celi naslednji dan delanezmožen. Če se pomisli, da je komaj 17 let star, jako majhne postave, se je pač čuditi junaštvu orožnikov, ki najprej otroka zvežejo, potem pa batinajo. Mi pošteni Urbančani prosimo, da se zavzamejo naši gg. poslanci za nas in izposlujejo na merodajnem mestu potrebno premestitev teh vročelnih žandarjev tje dol, kamor spadajo. Omenimo še, da je popisnemu slučaju moral molče prisostvovati tudi župan iz Derstele ter nekaj drugih.

Društvo za konjske dirke v Ljutomeru, ki obstoja že 49 let, priredi v nedeljo dne 11. maja t. l. svojo vsakoletno spomladansko kasačko dirko zdrženo z dirko v galopu na dirkališču žrebarne Cven pri Ljutomeru.

Pobalinska hudobija. Že lansko leto smo poročali, kako je pustila uprava državnih cest izkopati eno ogromno, a že trhljasto starikavo topole, ki so bili svoj čas kažipot za premikajoče se vojske in jim je tekla zibelka v časih cesarice Marije Terezije. Na prostore, kjer so poprej stali topoli, je zasadila cestna uprava mlada sadna drevesca. Ta drevesa so hudobne roke tako na polovico porozale in poškodovana drevesca je uprava nadomestila z drugimi in novimi. Letošnja spomlad pa so razni tatinski pobalini izpulili po večini vsa v jeseni zasajena drevesca, jih prodali, ali pa jih posadili na svoje. Doslej se ni posrečilo izslediti niti enega od teh drevesnih tatov. Uprava državnih cest upravičeno trdi, da nima za to in tolikanj kredita, da bi vsako spomlad zadovoljila pobalinske tatove in sedaj ne bo ob državnih cestah ne starostno-ponosnih topolov in ne dobičkanosnih sadnih dreves. Tatvina obcestnih sadnih dreves je povojni izrastek pobalinske nekulturnosti in hudobije.

Toča je zabila. Od Sv. Bolfenka pri Središču poročajo: Dne 1. maja t. l. popoldne je toča zelo močno poškodovala vinograde, sadonosnike in žitna polja v farah Sv. Bolfenk pri Središču, Sv. Miklavž pri Ormožu, del far Ljutomer in Štrigova. V nekaterih krajih je padala kot oreh debela toča. Škoda za vse te kraje je zelo občutna.

Profesor — razgrajč in pretepač. Iz Celja nam pišejo: Dne 1. maja zvečer smo imeli tukaj priliko opazovati, kako globoko je še padla naša slovenska demokratska inteligenca. V kavarni Evropa je bila na večer zbrana večja družba okrog odličnega našega somišljenika. Med temi se je nahajal tudi neki napredni profesor. V kavarno pride tedaj gimnazijski profesor Miklavž Omerza, ki je znan organizator mladih demokrat-skih tičev na gimnaziji. Ko zagleda ta svojega stanovskega tovariša demokrata v družbi zopernih mu »klerikalcev«, pograbi ga taka jeza, da obsuje nič hudega slutčega druga najprej s ploho psov, nato ga pa uda-

ri po ustih. Napadeni potegne pobesnelega Omerza na stran in ga skuša pomiriti. Zastonj! V »sveti« svoji demokratski jezi navali sedaj ta na dotičnega našega somišljenika, ga zmerja in hoče udariti. Pri tem se pa — g. profesor so pogledali menda malo pregloboko v kozarec — skotali po tleh in prevrže še dve druga gosta. Sedaj je postala cela stvar nekemu našemu delavcu preneumna, šel je, in naložil profesorja Omerza, ter ga skozi celo kavarno nesel proti vratom, da ga vrže na cesto. Pri vratih so nekateri Sokolaši osvobodili dičnega svojega brata iz trdih delavskih rok, a ker še tudi na to ni dal miru je morala na to narediti z njim kratak proces roka postave. Mi celjskim demokratom častitamo, da imajo v svojih vrstah tako krasne eksemplarje, tako neustrašene bojovníke za svobodo in napredek, pomilujemo pa našo mladino, ki ima take vzgojitelje. Kdo se bo potem čudil, da ni konec tožb nad propadanjem naše mladine.

Tako ne gre naprej — kje je oblast? Poročilo od Sv. Lenarta nad Laškim. V naših krčmah, katerih imamo po zaslugi okrajnega glavarstva več kot dovolj, se veliko pijančuje. Mladina zapravlja tamkaj denar, čast in poštenje. Večkrat je kaka gostilna celo noč odprta. Tako se je na primer v eni izmed naših gostiln od bele nedelje na ponedeljek celo noč pelo, pilo in vpilo. Zjutraj, ko so se ljudje odpravljali na svoja opravila, so se pivci vračali iz dotične gostilne na svoje domove. Kdo da gostilničarjem dovoljenje, da se pijančuje pri njih po cele noči? Ali okrajno glavarstvo? Ako pa ne, zakaj ne kaznuje tistih, ki s takim pijančevanjem kvarijo naše ljudstvo? Ali hoče imeti okrajno glavarstvo med ljudstvom še več pretepov, pobojev in nezakonskih otrok?

KARO-čevlji

MARIBOR, Koroška c. 19.

IZ Maribora.

»Jutrova« podla gonja proti bivšim avstrijskim oficirjem. »Jutro« se že ponovno bavi z uradniško redukcijo pri Jadranski banki in zadnjič je s tem krivično in ostudno zvezalo tudi napad na bivše avstrijske oficirje. Trdi namreč popolnoma lažljivo, da se je pri mariborski podružnici ustavila redukcija pri nekem Nemcu, ki uvaža nemški uradni jezik, in pa pred bivšimi odličnimi avstrijskimi oficirji. Nas ne zanimajo razmere v Jadr. banki, a resnici na ljubo lahko rečemo, da se Nemec g. L. resno trudi govoriti slovenski, o čemur se lahko vsakdo prepriča, v dolžnost si pa šteje pravico na ljubo zavrniti »Jutrovo« gonjo proti bivšim avstrijskim oficirjem. Kar se slučajno tiče, je treba najprej povedati, da je edini reducirani uradnik Jadranske banke v Mariboru baš bivši avstrijski oficir g. Ž., drugače pa bodi jutrovcem glede bivših avstrijskih oficirjev povedano to-le: Vsi so prostovoljno v najtežjih časih službovali na Koroškem, nekateri tudi v Macedoniji in že to zavrača vsak napad, ker torej ni samo bivši avstrijski, ampak tudi jugoslovanski oficirji, ki so v polni meri storili svojo dolžnost ter jim to vsi merodajni in poštenu tudi priznavajo. Če bi bila njihova moralna kvalifikacija taka, kot jo ima večina ljudi okrog »Jutra«, potem bi bili ti »bivši« za časa koroških bojev ostali lepo doma ter si tedaj z lahkoto in vsled zelo ugodne dobe poiskali take službe, da bi se jim danes ne bilo bati nobenih skrbi in kaj šele kake redukcije. Če se »bivšim« že ne priznajo pravice, zasluge itd., naj se jim da vsaj mir. Bivši avstrijski oficir nikakor ni tla, da bi po njem udrihal vsak intrigant, prenapetnež ali falot in če ne bo konec ostudnih in krivičnih napadov, si bodo tudi bivši oficirji poiskali poštene kroge, ki bodo osvetlili nekdanjost in sedanjost ljudi, ki si danes lastijo moč in sposobnost nacionalnih sodnikov.

Gostovanje Danila v mariborske gledališče. V torek, 6. maja gostuje v mariborskem gledališču Nestor slovenskih igralcev, režiser in član ljubljanske drame g. A. Danilo. Nastopil bo v »Divjem lovcu« v vlogi rih-tarja, katero je svoječasno igral z velikim uspehom. Za to zanimivo gostovanje se vstopnice že sedaj lahko rezervirajo pri dnevni gledališki blagajni od 9. do 12. in od 15. do 17. ure. Telefon 382.

Prebarvanje velikega državnega mosta v Mariboru. Veliki mariborski most je bil že v Jugoslaviji ves preplekan leta 1919. Letos se je zopet pokazalo na mostu razjedalno delo rje, cestna uprava se je morala ponovno odločiti, da pobarva vse železne dele mosta. To mučno ter dolgotrajno popravilo bo stalo približno 100.000 din. in trajalo bo še celo poletje. Delavci so ravno te dni barvali držaje mosta in marsikateri od potnikov si je posebno po noči pošteno umazal obleko ter pri tem klel oblasti, češ: zakaj ne svarijsko mimoidočih potom posebnih znamenj pred svežo barvo. Tozadevno smo se informirali na merodajnem mestu in tamkaj smo dobili odgovor: Blizu za 400 dinarjev smo že kupili špagata, katerega smo s papirčki opremljenega kot svarilo razpeli ob sveže prebarvanih držajih mosta. Neznani uzmoviči so najprej izpulili iz motvoza papir, nato pa populili ves špagat. Ako razpne mo drugega, ga bodo zopet po noči ukradli in ta špas je malo predrag za cestno upravo in radi tega so sedaj potniki izročeni na milost in nemilost sveže barve, katero posebno preklinjajo v zgodnjih jutranjih urah zakasneli alkoholni bratci, kojim so služili še suhi držaji mosta v uravnavo omajanega ravnotežja.

Pobeg dveh kaznjencev. Včeraj v nedeljo je bila v jetnišnici mariborskega okrožnega sodišča običajna služba božja, katere se morajo udeležiti kaznjenci. To priliko pohoda k službi božji sta uporabila pri bolj površni pazljivosti mladeničušenega paznika dva kaznjenca, ki sta se potuknila v nek kot in bogzna skozi katere duri utekla iz jetnišnice. Enemu se je posrečil pobeg, a drugega je paznik zasledoval po stopnicah pod veliki most, odtamkaj je tekel pri starem mostu k Dravi. Tukaj pri Dravi pa so ga prijeli paznik in stražniki. Lov tega begunca ob Dravi je gledalo krog poldevete ure zjutraj z velikega mosta zelo veliko občinstva. Oba pobegla tička bi morala biti prepeljana te dni iz jetnišnice v kaznilnico, kjer bi bil eden presedel dve, drugi pa štiri leta.

Splav je običal na skali. Lesotržec Čas iz Brezna je poslal včeraj več splavov iz Fale proti Mariboru. Eden od splavov je običal na skali med Kamnico in Mariborom. Le skrajnemu in večurnemu naporu splavarjev se je zahvaliti, da so se rešili nevarnega skalovja in se odpeljali brez vsake večje nesreče proti Mariboru.

V nedeljo, 11. maja t. l. si poglejte legendo o otroških očeh! Ali vam je znana? Pesnik Willenbruch takole pravi: Bog Oče gre lepega majniškega jutra na izprehod po nebeških livadah. Na beli gartroži najde rošno kapljico, ki jo pobere. Kapljico spusti na roko in kapljica se razdeli v dva rosna bisera. To so videli angeli. Bog jih vpraša, kaj naredi iz teh biserov. Rečejo mu: dve najlepši cvetlici, dva najzlahnejša smaragda, kakor jih svet še ni videl. Pa nič tega. Bog se nasmehne in pusti kapljici pasti na zemljo. Angeli se začudijo, ostrme: »Kako ljubo, kako nedolžno!« Dve rosnii kapljici sta se izpremenili v dvojce — otroških oči. In te otroške, nedolžne oči se nam bodo smehljale v nedeljo, 11. t. m. ob 5. uri popoldne v telovadnici č. šolskih sester, ko priredi Orlovski odsek v Mariboru prvo orlovsko naraščajsko akademijo. Prijatelji orlovstva, kaj še le vsi, ki iščejo dom preljubega veselja, si zato ne bodo pozabili priskrbeti za mali denar vstopnice, ki so v predprodaji v prodajalni Tiskarne sv. Cirila.

Izpememba uradnih ur na carinarnici. Tukajšnja glavna carinarnica je sporočila Trgovskemu gremiju, da bo uradovala od 5. maja dalje vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne. O praznikih ostane uradovanje neizpremenjeno kot doslej.

Tajništvo Jugoslovanske strokovne zveze se je preselilo iz dosedanjih prostorov v palačo Zadružne gospodarske banke, Aleksandrova cesta 6-I.

Ustanovitev Raiokluba v Mariboru. Kakor po drugih večjih mestih se je začelo tudi v Mariboru močno vstajati ter gibati zanimanje za napredovanje na polju oddaje ter sprejema radio poročil. V Mariboru se bo v najkrajšem času osnoval pod vodstvom g. inženirja Tomšiča iz mestne plinarne poseben Radioklub. Pravila kluba so že predložena in se bo vršil kmalu ustanovni občni zbor. Prijave za pristop k Radioklubu sprejema tudi uredništvo »Straže« dnevno od 8.—10. ure popoldne. Gospod inženir Tomšič si je že sam osnoval radioštacijo in bo koj po ustanovitvi kluba začel z rednimi predavanji glede ureditve radiopostaj.

Ples metuljkov. Splošno zanimanje so zadnje dni v Mariboru in okolici vzbudili beli plakati, ki naznanjajo »Ples metuljkov« dne 10. maja v Mariboru v Götzovi dvorani ob 21. uri (9. uri zvečer). Ples priredi olepševalno društvo za mesto, ki bode s krasnimi dekoracijami pod okriljem metuljkov nudilo obiskovalcem izvanredno spomladansko zabavo.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy.
Prevedel Paulus.

(Dalje.)

V.

Hišna preiskava.

»V imenu republike!«

Sobna vrata so bila sicer samo priprta, pa Pavel in Julietta nista čula, kaj se godi v veži.

Prva je čula ropot Anica. Pospravljala je v kuhinji. Koj si je odvihala rokave, si popravila kuhinjski predpasnik in pohitela v vežo gledat, kaj pomeni nenadni obisk.

Odprla je vrata — in na mah je razumela.

Pet mož je stalo pred njo, štirje so bili v kroju narodne garde, peti je nosil francosko trobojnico na prsih, — uradna oseba je bil.

Anica je dobro vedela, da pomeni tak obisk — hišno preiskavo.

Merlinova postava o osumljenih je v tistih dneh delovala s polno paro. Ni je bilo skoraj več hiše, ki bi se v njej še ni bi oglasili nevarni gostje in dnevno so vlačili osumljene moške in ženske pod guillotino.

Aničina prva misel je bila, da bi skočila po hodniku in posvarila Pavla.

Pa prepozno je bilo —.

Komaj je odklenila vrata, že so vdrli vojaki v vežo in jo obkolili. Mož s trobojnico je dal kratko, rezko povelje in naglih korakov so stopili po hodniku.

Zakričala bi bila, pa ni upala. In čutila je, da je treba ohraniti mirno kri. Tudi Pavel, si je mislila, bi ji tako rekel, če bi sedajle stal poleg nje —.

Pred vrati Pavlove sobe se je mož s trobojnico ustavil in v drugič zapovedal:

»V imenu republike!«

Topot ga je čul tudi Déroutède.

Ni takoj izpustil drobne ročice. Še enkrat si jo je nesel k ustnicam, nežno, ljubeče jo je poljubil, kot bi se hotel na večno posloviti, nato pa je odločno vzravnal svojo nekoliko kratko, pa plečato in mišičasto postavo ter stopil k vratom.

Zelo blede je bil, pa strahu ni bilo in tudi ne iznenadenja v njegovih resnih očeh.

»V imenu republike!« je zadonelo v tretje in zadnje po predpisu, kratko, zapovedujoče, osorno.

Déroutèdeve oči so za trenutek pohitele nazaj v sobo k usnjati torbici in divja, blazna misel da bi ušel mu je šinila skoz glavo. Zganil se je kot bi hotel planiti in skriti torbico, kamorkoli, pod obleko —.

Pa prevelika je bila, opazili bi jo in preiskali bi mu obleko. Te sramote pa ni hotel doživeti.

Ujel je Juliettin pogled.

Iz njenih oči je govoril ves njen strah zanj, vsa globočina njene ljubezni. In minila ga je slabost.

Miren, hladen, odločen se je spet obrnil k durim in jih odprl.

»Državljan Merlin —!« je dejal z rahlim začudenjem, ko je spoznal moža s trobojnico.

»On sam, da!« se je režal Merlin zlobno.

Merlin je sovražil Déroutèda, preveč vpliva mu je imel med ljudstvom. Ze par let je iskal prilike, da bi mu izpodkopal ugled, ga spravil pod guillotino, če bi bilo mogoče. Toda Déroutède je bil priljubljen pri pariškem prebivalstvu. In člani narodnega konventa so se pariške ulice najhuje bali —.

Pa končno so se Merlinu njegove želje izpolnile.

Tisti dan je prišla brezimna ovadba zoper Déroutèda v roke odboru za javno varnost. In Merlin si je izlahka izposloval pravico, da sme osebno voditi hišno preiskavo pri osovraženem Déroutèdu in ga odvesti v zapor.

Z zlobnim, škodoželjnim pogledom je ošinil svojega tekmeča. Nato pa je dejal:

»Državljan Déroutède! Obdolženi ste zarote zoper republiko. Odbor za javno varnost me je poslal, da poiščem v vaši hiši dokazov o vašem protidržavnem početju.«

»Prosim!« je rekel Déroutède hladno in stopil na stran, da bi dal Merlinu prosto pot. —

(Dalje prihodnjič.)

Cepano, žagano in okroglo kolje, tudi na vagone, prodaja poceni Franjo Gnilšek v Mariboru, Razlagova ulica št. 25. 274 5—1

Prodajam motorno kolo NSU 3 HP, dobro ohranjeno, po nizki ceni. Vprašati: Maribor, Aleksandrova cesta št. 55 I 4. 276 3—1

MED. DR. FRANK

ordinira zopet od 8. do 10. ure dopoldne in od 2. do 4. ure popoldne. Maribor, Prešernova ulica 2.

Led v komadih

se dobi dnevno v komadih v Krčevini št. 172, en komad po 8 din. Pri nakupu čez 5 komadov se postavi tudi na dom. Naročila se sprejemajo pod telefon št. 237. 273

Piano in veliko ogledalo brez pogreškov proda Rojko, Maribor, Vojašniška ulica 8. 279

Črna salonska obleka, čisto nova, se proda pod naslovom Dravograd št. 5. 281

Vinotoč Čepe pred Kamnico, 5 minut od opekarne, zopet otvoren. 280 2—1

CUNJE

krojaške, suknjene in platnene odpadke, staro železje, kovano in vlitno, glaževino, kakor odpadke vsake vrste kupujem po najvišjih cenah

A. Arbeiter,
Maribor, Dravska ulica 15.

Zamenjam tudi staro železje, katero je za uporabo, s kovskimi odpadki in vlitino.

Najcenejše in najuspešnejše

oglašujete

samo potom

Oglasnega zavoda

Voršič,

Maribor, Slomškov trg 16.

Pojasnila brezplačno!